

REGISTERBLAD

Namn:

Datum:

Område av riksintresse för naturvård i Gävleborgs län

Områdesnummer: Nr X 33

Områdesnamn: Dyrån med myrrika tillrinningsområden.

Kommun: Nordanstigs kommun

Kartblad: 16 H NO

Area: 600 ha varav > 595 ha land och < 5 ha vatten (Dyråns längd 37 km) + Helgmyran - Grönstrandsmyran 50 ha.

Naturgeografisk region:

27 Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen

28 Sydligt boreala kuperade områden

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 42/43

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsformer:

Kullig terräng med relativ höjd 50-100 m

Vågig bergkullterräng med relativ höjd över 100 m

Bergkullslätt

Riksvärde

Vattendrag		Fauna
		Flora

Värdeomdöme:

Dyråns källområde på höjdmassivet nordväst om Årskogen har mycket höga naturvärden på grund av kombinationer av en rad olika myrtyper, vegetationstyper och arter, bl a den nordvästliga björnbrodde, axag och den sydliga brunagen. Vid bäckarna märks bl a en rik örtflora.

Dyråns stora värden ligger i dess opåverkade lopp och som reproduktionsområde för havsöring och bäcköring. Flodpärlmussla förekommer på flera ställe i vattensystemet.

Helgmyran - Grönstrandsmyran: Förekomsten av både nordliga och sydliga myrtyper i ett och samma myrkomplex med väl utbildade mosse- och kärrformer är intressant. Myrarna är dessutom helt opåverkade, vilket ger området mycket höga naturvärden.

Huvudkriterier:

A, B, C, D

Stödskriterier: Mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, raritet, Funktion

Förutsättningar för bevarande: Området bevaras hydrologiskt intakt. Samtliga våtmarker, källflöden och bäckar bör undantas från markavvattning. Skogsbruk bör bedrivas med hänsyn till våtmarkernas och bäckarnas naturvärden. Särskild varsamhet bör iakttas vid avverkning och skyddsdikning vid bäckar.

Dyrån bör undantas all form av dikning och vandringshinder bör ej uppföras. Det är också viktigt att särskilt värna om vattenkvaliteten i området. Skogsbruk bör ske med försiktighet och hänsyn till områdets värden, så att t ex en skyddande skogsbård bibehålles längs ån och erosionsskador i ravinerna undvikas. Ingrepp som kan verka störande på fågellivet i Dösjön eller på sikt kan påverka sjöns betydelse som rast- och häcklokal bör också undvikas.

Naturvärdena skadas av avverkning, vägbyggnad, markavvattning, kulvertering eller förändring av vattendragets sträckning eller bottenprofil, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, överfiske, inplantering av främmande öringsstammar.

Säkerställande:

1986 Klass I i länsstyrelsens naturvårdsprogram.

Områdets huvuddrag:

Dyråns källområde NV om Årskogen är kraftigt kuperat och består av fastmark och ett stort antal mindre myrar. Många små bäckar som utgör Dyråns och Galtströmmens källflöden rinner upp och slingrar sig utför sluttningarna. Endast små ingrepp har gjorts i området.

Av stort vetenskapligt intresse är den stora diversiteten av myrtyper. Följande myrelement finns representerade i området: Koncentrisk mosse, excentrisk mosse, backkärr, strängkärr och flarkkärr. Den lilla koncentrisk mossen Dammyran som har ett välutvecklat gölsystem är en av landets nordligaste högmossor av detta slag.

Berggrunden består av diabas som gett upphov till en rik och intressant vegetation. På några ställen finns välutvecklade rikkärr som är utbildade som strängkärr eller flarkkärr. Dessa är både med avseende på hydrotopografi, vegetation och flora mycket skyddsvärda. Floristiskt är den rika förekomsten av den nordvästliga rikkärrarten björnbrodd tillsammans med axag och den sydliga brunagen särskilt spännande. Det är tveksamt om dessa växer tillsammans i någon annan del av länet.

Längs bäckarna finns i regel en rik örtflora med bl a torta, olvon och tibast. Liknande lundvegetation uppträder också vid foten av små diabasbranter och här och var efter bergssluttningarna där basiskt grundvatten tränger fram eller genomsilar marken. Förutom ovannämnda arter förekommer här bl a vildväxande lönn, tvåblad, skogsknipprot, getrams, trolldruva, blåsippan, stenbär och piprör samt lokalt kransrams som här har en av sina östligaste förekomster i landet.

Dyrån rinner ut i havet vid Dyråsand. Medelvattenföringen vid utloppet är ca 0,5 m³/s. Ån är sedan gammalt känd som ett bra lekvattnet för ett ursprungligt bestånd av snabbväxande havsöring, men det är osäkert hur långt upp havsöringen vandrar. Lämpliga avsnitt för lek finns dock utmed hela vattensystemet, som med förgreningar är över 25 km långt. Stammen är särskilt skyddsvärd. I ån finns också goda stammar av bäcköring samt stora mängder stensimpa och sparsamt med abborre, gädda och elritsa. Fiskeförbud har införts i mynningsområdet för att skydda lekvandrande fisk.

Ån har till större delen kvar sitt naturliga lopp, i synnerhet i de övre delarna, uppströms E:4, där ån och dess biflöden ringlar fram på sandbottnar och bitvis är nedskurna i djupa raviner.

Floran är inte tillfredsställande inventerad men området har goda förutsättningar att hysa en rikare flora. I de övre delarna har bl a kambräken påträffats.

Övre Dösjön, som Dyrån rinner genom, utgör en god fågellokal. Sjön är bara vattenfylld några veckor om våren och efter intensiva höstregn. Den stora öppna sankmarken drar då till sig en hel

del häckande och rastande fågel. Trana, gräsand, vigg, enkelbeckasin, grönbena utgör regelbundna häckfåglar. Bland rastande arter förekommer också sångsvan, bläsand, svarthakedopping, gluttsnäppa samt mer sporadiskt stjärtand och salskrake. Området har också en viss betydelse som ruggningslokal för änder.

Dyråsand utgör en ca 300 m lång sandstrand kring Dyråns mynningsområde. Innanför stranden finns ett öppet sandfält som avgränsas av några branta klippor vid foten av Dyråsberget samt av den blockiga Svartudden i norr. Växtligheten är hedartad och representativ för både Nordanstigskusten och sandområden utmed Norrlandskusten. Närmast stranden domineras vegetationen av strandråg, strandärt och saltarv.

Dyråsand är ur landskapsbildssynpunkt mycket tilltalande och har betydande rekreativa värden.

Helgmyran-Grönstrandsmyran utgör ett flikigt och delvis uppsplittrat komplex med en rik provkarta på olika i länet förekommande myrtyper. Här finns plana mossar, strängkärr och flarkkärr samt en koncentrisk mosse övergående i en excentrisk mosse. De ingående myrelementen är både välutvecklade och helt opåverkade vilket ger området mycket stora vetenskapliga värden.

Anmärkningar:

Referenser:

Ståhl, P. 1985: Skyddsvärda myrar i Gävleborgs län. Länsstyrelsen i Gävleborgs län, naturvårdsenheten 1985:2, sid 438-440

Fiskeriverket, beslut 1988-04-11 rörande Områden av riksintresse för yrkesfisket, områden av särskilt intresse för fritidsfisket samt områden av särskilt intresse avseende stammar av fisk.

Fiskeristyrelsen 1984. Bevarande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser.

Bergquist, B. 1996. Särskilt skyddsvärda vattenområden med hänsyn till fiske, friluftsliv och förekomst av skyddsvärda fiskarter/stammar.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län, 1997. Värdefull natur i Gävleborg, naturvårdsprogram. Rapport 1997:12.